

Simo 2017

Leipiön tuulipuiston laajennusosan
arkeologinen täydennysinventointi



Marika Kieleväinen 29.8.2017



KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU



Tiivistelmä

Simon Leipiön tuulivoimapuiston laajennusalueelle tehtiin täydennysinventointi, koska kaava-alue laajentui ja voimalapaikkoja siirrettiin. Leipiön tuulipuisto sijaitsee noin 7 - 11,7 km Simon keskustasta pohjoisluoteeseen. Tarkemmin inventoitavia siirrettyjä voimalapaikkoja oli neljä.

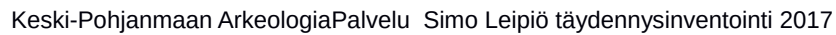
Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti Simon Leipiön tuulivoimapuiston laajennusosan arkeologisen täydennysinventoinnin. Työn tilaaja on FCG suunnittelu ja tekniikka Oy. Maastoinventoinnin suoritti FM Mari-ka Kieleväinen 9.8.2017, yht. 1 kenttätyöpäivää.

Inventoinnissa löydettiin yksi muinaisjäännökseksi tulkittu kuoppajäännös, Karhumaansuo. Tämän hetkellä suunnittelutilanteella ei ole vaikutuksia kohteeseen. Lähin suunniteltu voimalapaikka on noin 380 metriä länteen. Inventoinnissa havaittiin myös yksi rakennus, Käärmeuhdansuo etelä.



Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	4
2.1. Esiselvitys.....	4
2.2. Tutkimushistoria.....	4
2.3. Maastoinventointimenetelmä.....	6
3. Geologia, topografia ja maisema.....	6
3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	8
4. Tulokset.....	18
Yleiskartta kohteista.....	18
5. Kohdehakemisto.....	19
6. Kohdetiedot.....	19
7. Aineistoluettelo.....	23



Kartta 1. Kohdealueen sijainti. Hankealue merkitty violettina. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1: 500 000, 8/2017.



2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Simon Leipiön tuulivoimapuiston laajennusalueelle tehtiin täydennysinventointi, koska kaava-alue laajentui ja voimalapaikkoja siirrettiin. Leipiön tuulipuisto sijaitsee noin 7 - 11,7 km Simon keskustasta pohjoisluoteeseen.

Tarkemmin inventoitavia siirrettyjä voimalapaikkoja oli neljä. Kolme alueen pohjoisosassa ja yksi alueen keskivaiheilla Lukkarinjängän itäpuolella. Lukkarinjängän uuden voimalansijoituspaikasta noin 1,2 kilometriä kaakkoon on 1000028536 Kortesusonmaan rakkakuoppa ja noin 1,6 kilometriä koilliseen 1000030569 Honkamaan asumuspainanteet ja samalla suunnalla noin 1,8 km etäisyydellä 1000030576 Leilisuon asumuspainanteet. Alueen pohjoisosan uusista voimalapaikoista noin 1,6 km länteen on 751010006 Rovamaan muinaisjäännösryhmä.

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti Simon Leipiön tuulivoimapuiston laajennusosan arkeologisen täydennysinventoinnin. Työn tilaaja on FCG suunnittelu ja tekniikka Oy. Maastoinventoinnin suoritti FM Mari-ka Kieleväinen 9.8.2017, yht. 1 kenttätyöpäivää.

2.1. Esiselvitys

Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustuu alueella aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytetään eri aineistoja, joiden avulla erotetaan muinaisjäännösten sijainnin kannalta relevantit alueet.

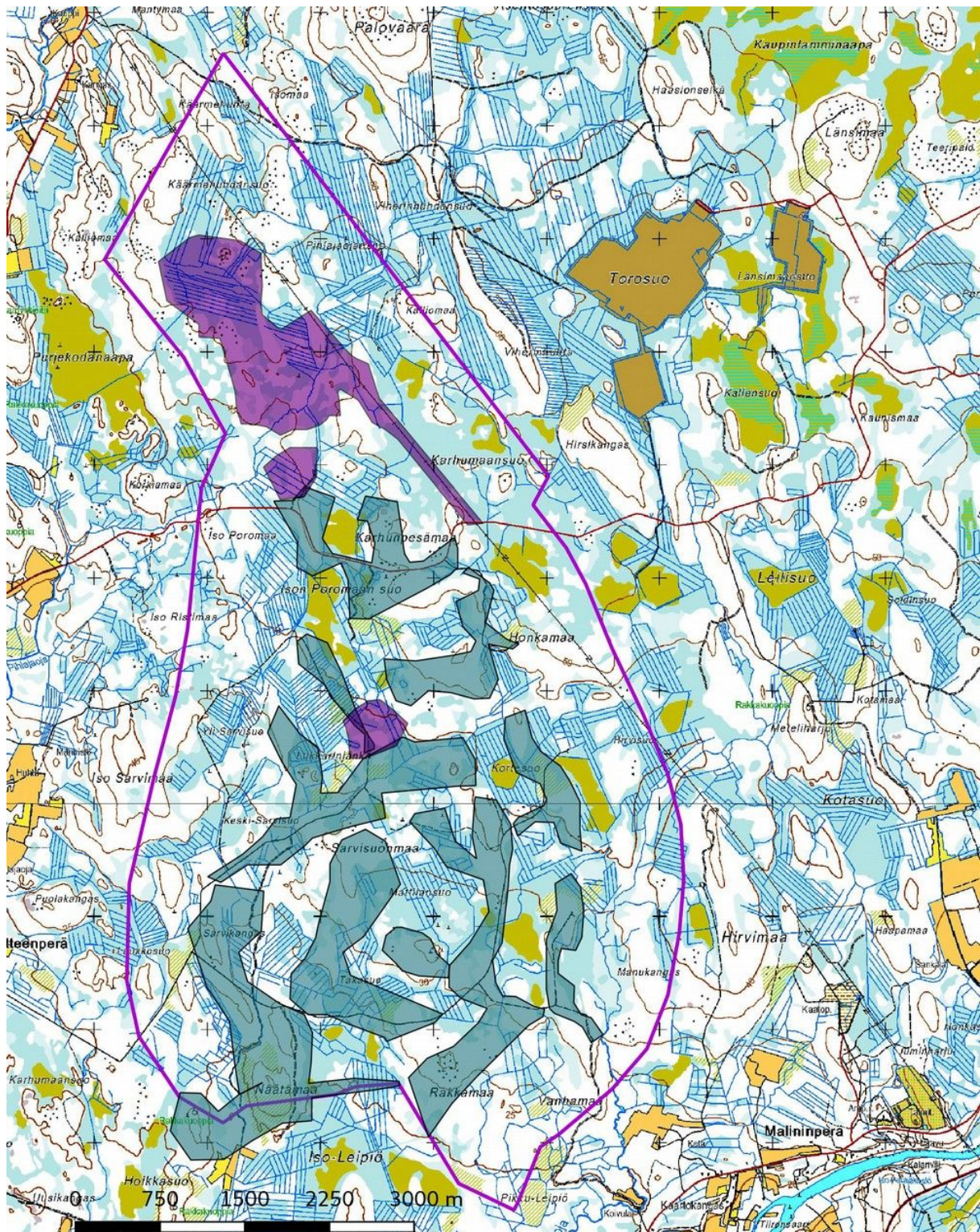
Esihistoriallisten kohteiden osalta esiselvityksen keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto. Historiallisen ajan kohteita etsitään topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen, sotilaskarttojen tai myös alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla. Alueen maankäytön historia on selvitetty vuoden 2015 raportissa (ks. Tapani Rostedt, Leipiön tuulivoimapuiston laajennuksen arkeologinen inventointi. 14.10.2015).

2.2 Tutkimushistoria

Tapani Rostedt on suorittanut Leipiön tuulivoimapuiston laajennuksen arkeologisen inventoinnin vuonna 2015. Tällöin alueelta löytyi yksi uusi muinaisjäännös ja tarkastettiin yksi tunnettu muinaisjäännös. Molemmat ovat rakkakuoppia.

Käytettävissä olevien tietojen perusteella kohdealueella ei ole suoritettu aiemmin kokonaisvaltaisia inventointeja tai muita tarkempia arkeologisia selvityksiä maastossa. Simon kunnassa arkeologinen tutkimushistoria on alkanut jo 1860–1890-luvuilla, jolloin J.W. Calamnius ja Zacharias Castrén keräsivät tietoja alueen muinaisjäännöksistä. Vuonna 1887 Castren on suorittanut inventointeja suunnittelualueen länsipuolella. Tämän jälkeen Simon kunnan alueella tehtiin kattavampia arkeologisia tutkimuksia vasta vuonna 1991, jolloin Juha Laurén suoritti koko kunnan aluetta koskevan muinaisjäännösinventoinnin. Inventointi keskittyi nykyasutuksen tienoille ja sinne missä maankäyttö oli intensiivisintä. Nämä inventoinnit koskivat myös suunnittelualueen lähiympäristöä, mutta eivät ulottuneet itse alueelle. Suunnittelualueen eteläpuolella Kalle Luoto inventoi vuonna 2012 Leipiön tuulivoimapuiston, joka sijaitsee kohdealueesta etelään Viantienjoen itäpuolella.

Edellisten selvitysten ja tutkimusten lisäksi lähialueilla on tehty useita yksittäisten kohteiden tarkastuskäyntejä, mm. Aarne Erä-Esko 1961, Markku Torvinen 1982 ja Tuija Wallenius 1984, 1989 ja 1990 sekä Jari Okkonen 2016.



Kartta 2. Vuoden 2015 inventointialueet merkitty sinisellä, uudet inventoidut alueet merkitty violetilla. Hanke-alueen raja merkitty violetilla viivalla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017.

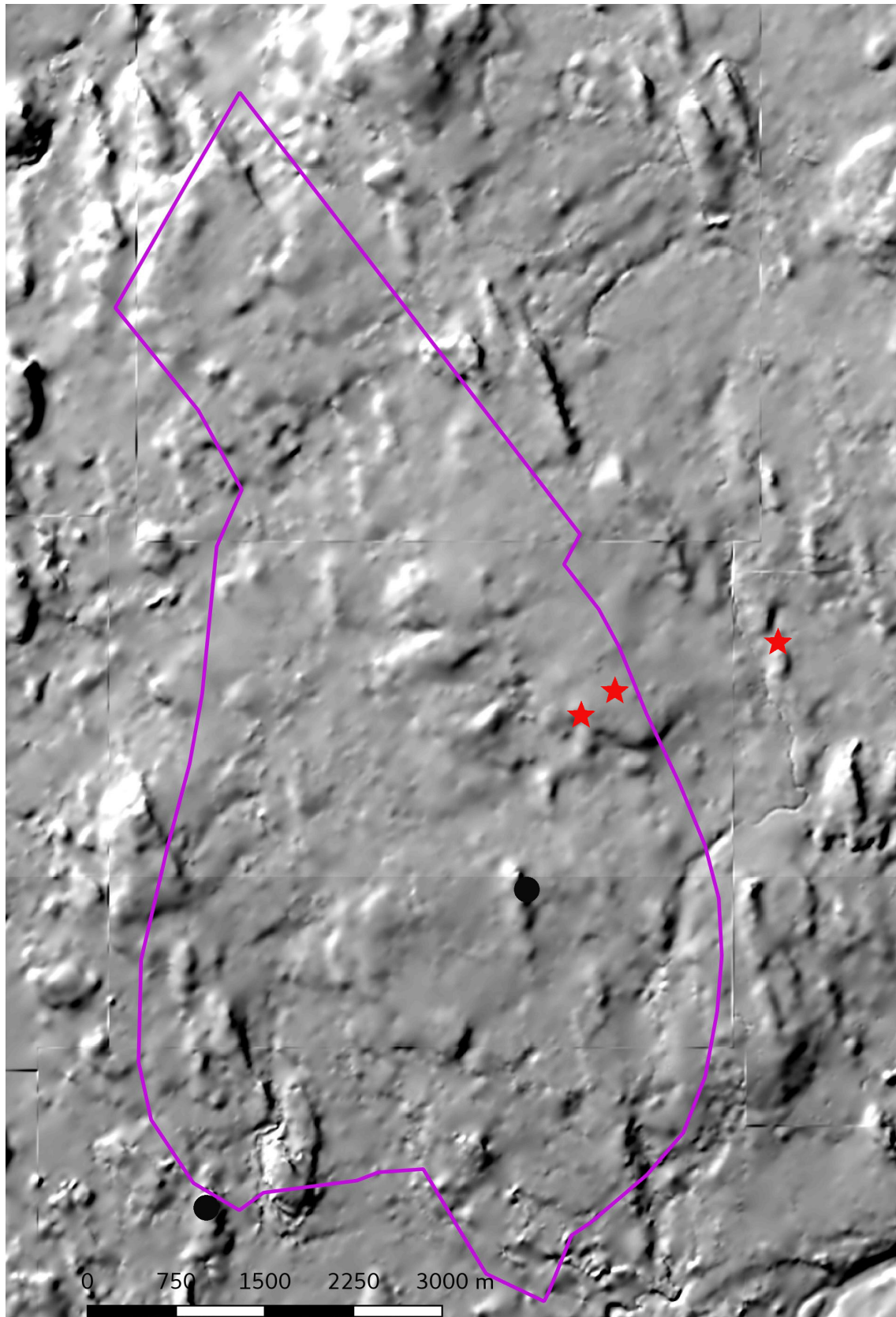


2.3. Maastoinventointimenetelmä

Maastoinventoinnissa tarkastettiin voimaloiden ympäristöt 50–200 metrin säteellä. Maastossa arvioitiin pääsääntöisesti kaikki suunnittelualueet ja tarkemmin ne alueet, jotka esiselvityksen perusteella osoittautuivat relevanteiksi löytää uusia muinaisjäännöksiä. Tähän sisältyy mm. laserkeilausaineistoon perustuvien havaintojen tarkastamista. Inventointi perustuu pääosin silmänvaraisiin pintahavaintoihin. Uusia muinaisjäännöksiä etsitään mm. maanpinnan korkeussuhteiden, maaperän ja poikkeavan kasvillisuuden perusteella. Erityistä huomiota kiinnitetään tunnettujen muinaisjäännöskohteiden ympäristöihin. Mahdollisten kulttuurikerrosten toteamiseksi ja rakenteiden iän (resentti < > muinaisjäännös) sekä tarkoituksen selvittämiseksi tehdään n. 30 x 30 cm:n kokoisia koekuoppia ja kairausta käsikairalla. Havaitut kohteet valokuvataan ja niiden ympäristöstä kirjataan maasto- ja maisemaselvityksiä sekä mahdolliset taustatiedot. Kohteiden sijainti mitataan gps-paikantimella, jonka tarkkuus on n. +/- 3-6 m. Paikkatietohallintaan käytetään QGis 2.10. -ohjelmaa.

3. Geologia, topografia ja maisema

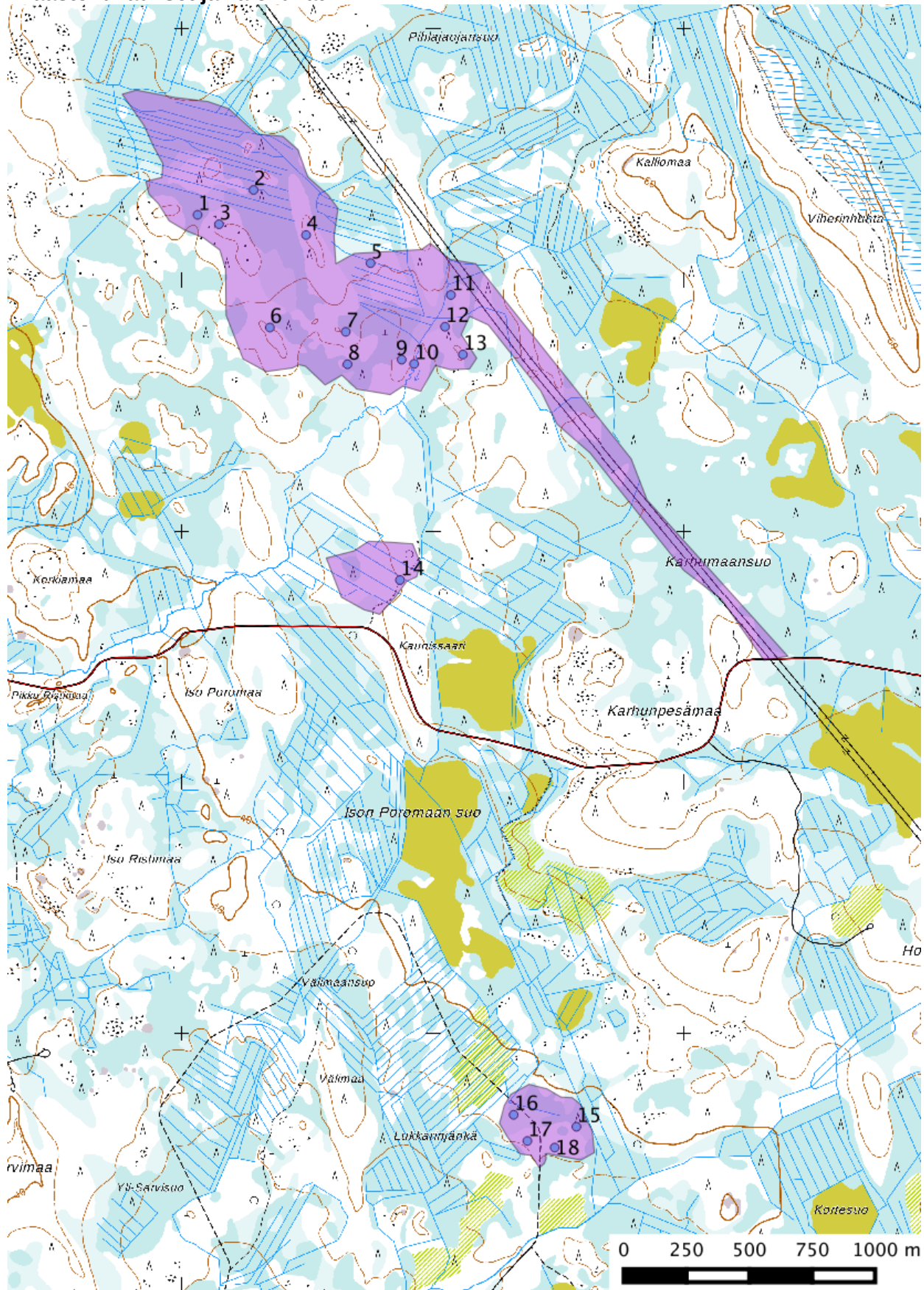
Leipiön tuulipuiston laajennus sijaitsee noin 7 - 11,7 km Simon keskustasta pohjoisluoteeseen. Alue on asumatonta metsämaastoa, vallitsevana ovat eri kasvuvaiheissa olevat talousmetsät ja suot. Maaperä on pohja-moreenia, pintakerroksessa karkeusasteeltaan vaihtelevaa moreenia ja turvetta. Maastossa hienompaa so-
raa olevia vyöhykkeitä havaittiin hyvin vähän. Kallioista maastoa esiintyy paljon ja osin on myös paljaita kal-
lioita. Korkokuvaltaan maasto on enimmäkseen alavaa, korkeudeltaan pääasiassa 35-55 m mpy. Maaperä on paikoin erittäin kivikkoista ja myös rakkakivikkoja esiintyy. Hankealueen suot on pääosin ojitettu.



Kartta 3. Suunnittelualue ja tunnetut kiinteät muinaisjäännökset. Hankealueen raja on merkitty violettilla viivalla, asumuspaikanteet merkitty punaisella tähdellä ja kivirakenteet mustalla ympyrällä. Museoviraston Muinaisjäännösrekisteri, Maanmittauslaitoksen Vinovalovarjoste 2 m DEM 8/2017.



3. Maastokuvaukset ja valokuvat



Kartta 4. Kuvauspaikat 1 – 18 ja inventoidut alueet. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017.



Kuva 1. Mönkijä/kelkkauran jäljet rämeellä. Kuvattu länteen.



Kuva 2. Harvapuustoista suota alueen pohjoisosassa. Kuvattu etelään.



Kuva 3. Maisemaa suunnittelualueen pohjoisosasta. Maasto on kivikkoista ja kasvaa pääasiassa mäntyä. Kuvattu itään.



Kuva 4. Kivikkoista metsämaata kuvattuna pohjois-eteläsuuntaiselta matalalta harjulta. Kuvattu eteläkaakkoon.



Kuva 5. Ojitettua turvemaata, jossa kasvaa varpuja ja metsäkortetta. Puusto on kuusta ja koivua. Kuvattu itä-koilliseen.



Kuva 6. Kivistä metsämaata suunnittelualueella. Kuvattu länteen.



Kuva 7. Maisemaa suunnittelualueella. Kuivaa kangasmaastoa soiden välissä. Ympärillä kasvaa nuorta mäntymetsää. Kuvattu länteen.



Kuva 8. Suon keskellä esiin pilkistävää kalliota. Kuvattu lounaaseen.



Kuva 9. Suunnittelualueella olevaa ojittamatonta rämettä kuvattuna länsiluoteeseen.



Kuva 10. Suunnittelualueen läpi virtaavan puron rantaa. Kuvattu pohjoiskoilliseen.



Kuva 11. Kuusentaimikko kuvattuna koilliseen. Alue on ojitettua.



Kuva 12. Talvitie, jonka paikkeilla kangasmaa vaihtuu turvekankaaksi. Kuvattu länsilounaaseen.



Kuva 13. Varttunutta männikköä hiekkakankaalla suunnittelualueen pohjoisosassa. Kuvattu pohjoiseen.



Kuva 14. Kaunissaaren pohjoispuolella kasvaa lähes läpitunkematonta kuusikkoa. Kuvattu luoteeseen.



Kuva 15. Rämettä suunnitellun voimalapaikan itäpuolella. Kuvattu luoteeseen.



Kuva 16. Mättäistä, ojitettua turvekangasta, jossa kasvaa koivua ja kuusta. Pohjakasvillisuutena on varpuja. Kuvattu länsiluoteeseen.



Kuva 17. Ojitettua turvemaata Lukkarinjängän itäpuolella. Kasvaa mänty-koivusekametsää, myös jonkin verran kuusta. Paikoin on runsaasti metsäkortetta. Kuvattu etelälounaaseen.



Kuva 18. Kuvaa suunnitellun voimalapaikan eteläpuolelta. Kivistä metsämaata. Varttunutta männikköä. Kuvattu itään ajokoneen uralta.



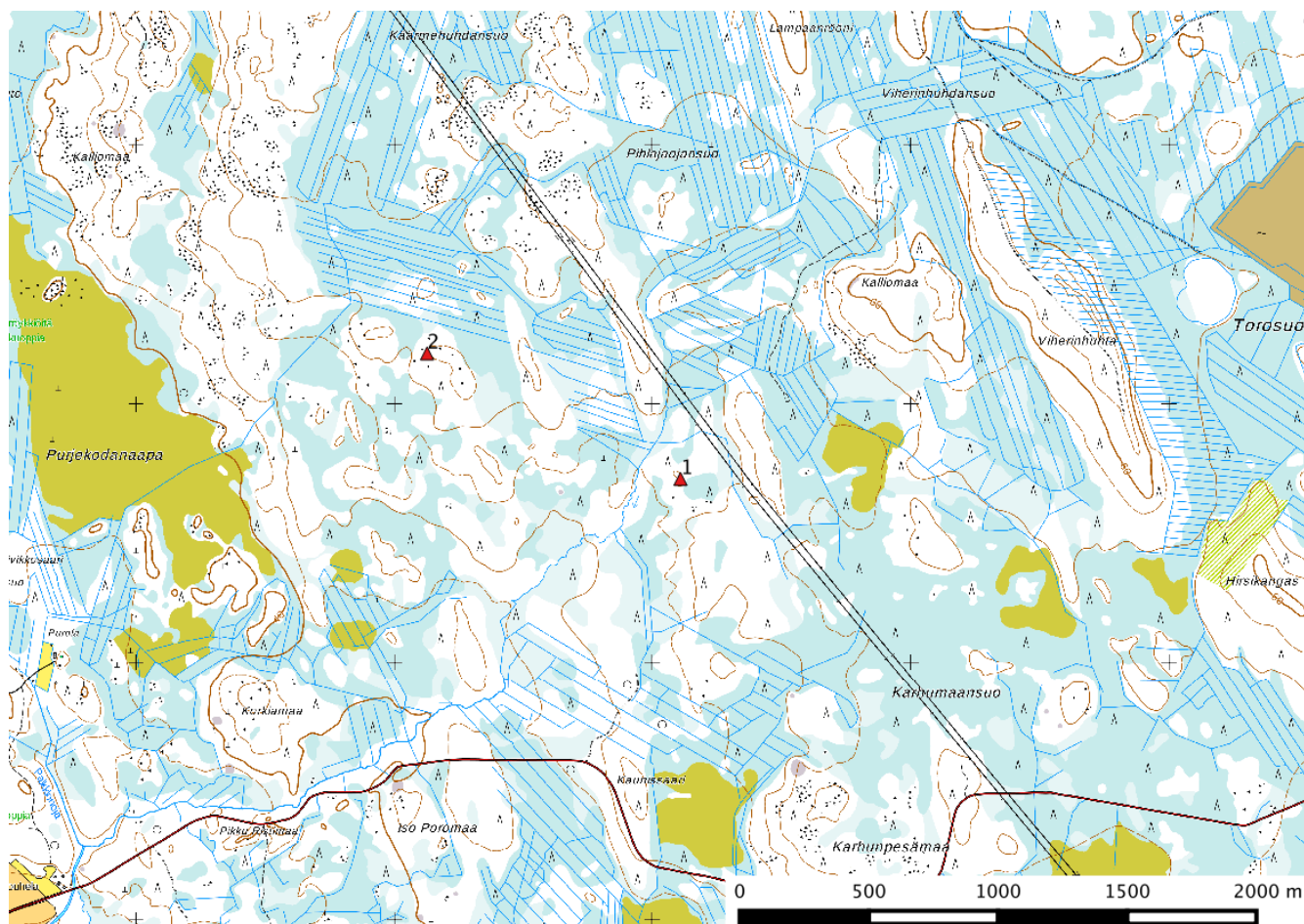
4. Tulokset

Inventoinnissa löydettiin yksi muinaisjäännökseksi tulkittu kuoppajäännös, Karhumaansuo. Tämän hetkellä suunnittelutilanteella ei ole vaikutuksia kohteeseen. Lähin suunniteltu voimalapaikka on noin 380 metriä länteen kohteelta. Inventoinnissa havaittiin myös yksi rakennus, Käärmeuhdansuo etelä.

Rovaniemellä, 29.8.2017

Mariela Kieleväinen

Mariela Kieleväinen



Kartta 5. Kohteiden sijainti merkitty punaisella kolmiolla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2017.



5. Kohdehakemisto

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	status
1. Karhunmaansuo	19	Maarakenteet, kuopat	Ajoittamaton	2	U
2. Käärmehuhdansuo etelä	22	Rakennus	Moderni	1	M

Taulukko. Status: U uusi muinaisjäännöskohde/löytöpaikka, MJ tunnettu muinaisjäännöskohde, KP muu kulttuuriperintökohde, M muu havainto

6. Kohdetiedot

1. Karhumaansuo

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	S4411L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2543 02
Tyyppi	Maarakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7293708.396 I: 409107.864 Z: n.45 m mpy
Tyypin tarkenne	kuopat		
Ajoitus yleinen	Esihistoriallinen	Koordinaattiselite	Kuoppa 1 keskipiste
Ajoitustarkenne	-	Etäisyystieto	
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, koekuopitus
Aiemmat löydöt	-		

Kuvaus:

Kohde sijaitsee hiekkaisella mäntykankaalla, noin 200 metriä voimalinjasta länteen ja Karhumaansuon laidasta noin 580 m luoteeseen. Varttunutta puustoa kasvavan mäntykankaan maasto on kumpuilevaa. Rajoittuu etelässä ja lännessä taimikkoon, koillisesta rämeeseen. Maastosta erottuvalla kumpareella on suorakaitteen muotoinen, itä-länsisuuntainen kuoppa (Kuoppa 1). Kuopan itäpää laskee loivasti länteen, jossa kuoppa päättyy jyrkähkään seinämään. Kuopan koko on 4 x 2 metriä ja se on noin 0,5 metriä syvä länsipäästä. Kuopan länsipäähän tehtiin koekuoppa, jossa havaittiin hiiltä, noin 20 cm syvyydessä rikastumiskerroksessa. Kuoppa 1:stä noin 8 metriä itään on kuoppa 2. Kuoppa 2 sijaitsee kumpareen itäpuolella alavammalla maalla. Kuopan läpi kulkee polku. Kuopan koko on 2 x 1,5 metriä ja sen syvyys on 0,2 metriä. Kuoppa on etelä-pohjoinen suuntainen.

Kuoppa 2 koordinaatit: P: 7293701.886 I: 409119.763

Vaikutusten arvio: Karhumaansuon muinaisjäännöskohteella ei ole tämän hetkiseen suunnittelutilanteeseen vaikutuksia.



Valokuvat



Kuoppa 1 kuvattu idästä. Kohde sijaitsee mäntykankaalla.



Kuoppa 1 kuvattuna koillisesta.



Koekuopan profiili kuopasta 1. Profiilissa erottuu hiilikerros rikastumiskerroksessa.



Kuoppa 2 kuvattuna lounaasta. Kohteen päältä kulkee polku.



2. Käärmeenhuhdansuo etelä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	S4411L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	2543 02
Tyyppi	Rakennus	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7294193.925I: 408127.179 Z: n. 53 m mpy
Tyypin tarkenne	-		
Ajoitus yleinen	moderni	Koordinaattiselite	keskipiste
Ajoitustarkenne	-	Etäisyystieto	
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-		

Kuvaus:

Kohde sijaitsee noin puolivälissä Purjekodanaavan ja Pihlajaojansuon välisellä kivikkoisella metsäkankaalla. Ilmeisesti vielä käytössä oleva hirsinen rakennus, jossa peltikatto ja -piippu. Rakennus on koillinen-lounas-suuntainen. Lounaispäässä on pieni terassi. Kaakkoisseinustalla on pellillä katettu halkovarasto.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta.

Valokuvat



Rakennus kuvattuna lännestä.



7. Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto:

Geologian tutkimuskeskus 2017. Simo. [Http://www.lappi.fi/lapinliitto/c/document_library/get_file?folderId=2471638&name=DLFE-29385.pdf](http://www.lappi.fi/lapinliitto/c/document_library/get_file?folderId=2471638&name=DLFE-29385.pdf)

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainenutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali, muinaisjäännösrekisteri ja Kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, Simo
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>